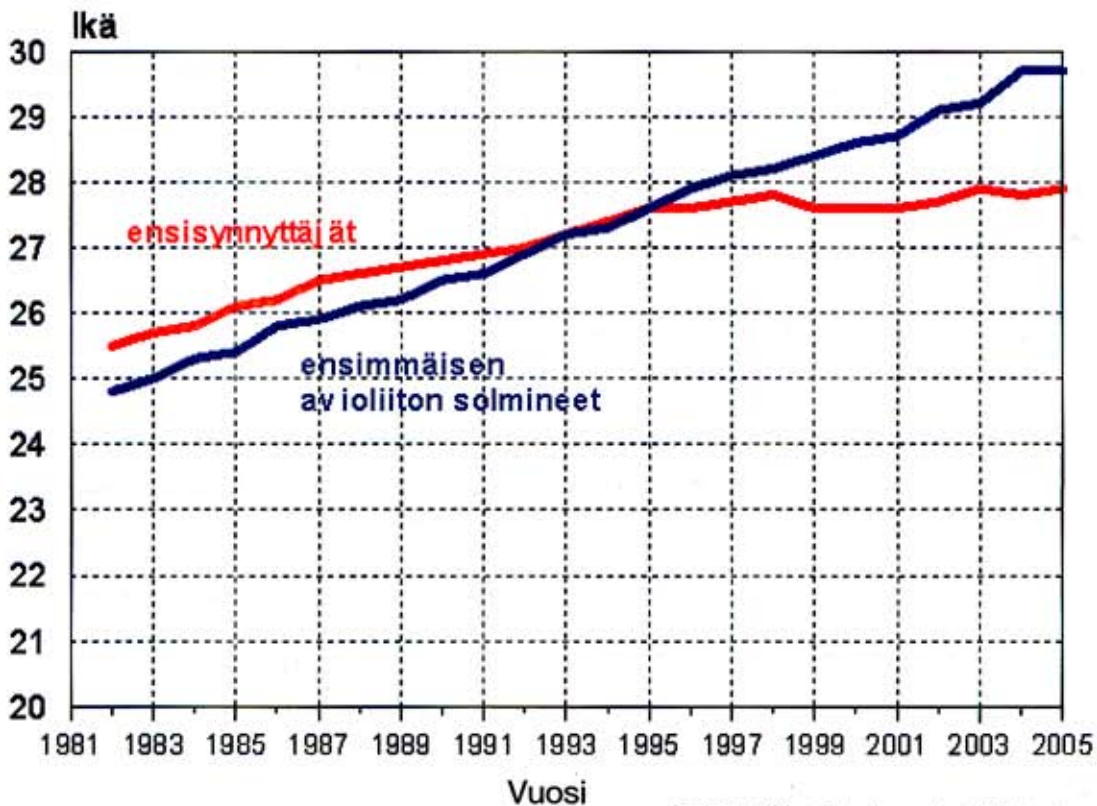

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativammat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Vertaa kansalaisjärjestöjä ja puolueita yksityisen kansalaisen vaikutuskanavana.
2. Oheinen kuvio kertoo, minkä ikäisenä keskimäärin naiset synnyttivät ensimmäisen lapsensa ja solmivat ensimmäisen avioliittonsa Suomessa vuosina 1981–2005.
 - a) Miten ensisynnyttäjien ja ensimmäisen avioliittonsa solmineiden naisten keski-ikäet ovat muuttuneet toisiinsa verrattuna? (2 p.)
 - b) Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet kuvion osoittamiin muutoksiin? (4 p.)

3. Mitä tarkoitetaan harmaalla taloudella, ja mitä vaikutuksia sillä on yksilön ja yhteiskunnan kannalta?
4. Tarkastele globalisaation etuja ja haittoja Suomen talouden kannalta.
5. Pohdi esimerkkien avulla, milloin teko on rikos ja milloin rikos voidaan jättää tuomitsematta.

6. Aviopari on suunnitellut perheensä perintöasioita ja päättänyt tehdä keskinäisen testamentin. Perheeseen kuuluu kaksi lasta. Puolisoilla ei ole avioehtoa.
- Mitä muutoseikkoja avioparin tulisi ottaa huomioon laatiessaan testamenttia? (3 p.)
 - Avioparin suunnittelema keskinäinen testamentti voidaan tehdä hallintatamementtina tai omistusoikeustamementtina. Mitä seurauksia eloon jäävän puolison ja lasten kannalta näistä vaihtoehdoista olisi? (3 p.)

Tehtävät 7A ja 7B ovat keskenään vaihtoehtoisia. Tehtävä 7A on laadittu vanhojen, vuoden 1994 lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, tehtävä 7B uusien, vuonna 2005 käyttöön otettujen lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Kumpaan tahansa tehtävään saa vastata.

- 7A. Tarkastele esimerkkien avulla, millä tavoin taloudelliset tekijät vaikuttavat joukkoviestimien ja niiden sisällön kehitykseen.

TAI

- 7B. Alla on kaksi lainausta Euroopan sodanjälkeisen yhdentymisen tavoitteista.
- Vertaile Jean Monnet'n ja Tony Blairin tavoitteita ja päämääriä Euroopan yhdentymiselle. (3 p.)
 - Pohdi, missä määrin Tony Blairin näkemykset Euroopan yhdentymisestä ovat toteutuneet ja mitkä seikat ovat mahdollisesti olleet toteutumisen esteinä. (3 p.)

"Eurooppa ei tule rauhoittumaan, mikäli valtiot jälleenrakennetaan kansallisen suvereniteetin pohjalta, ja tähän kuuluu kaikki se, mitä poliittiset valtapyrkimykset ja protektionistinen talouspolitiikka tuovat mukanaan. Jos Euroopan valtiot sulkevat uudelleen rajansa toisiltaan, niiden on kunkin jälleen luotava itselleen suuri armeija. (...) Suuret sotilasmäärärahat estäisivät ja hidastaisivat sosiaaliuudistuksia. Eurooppa palaisi jälleen kerran kauhun tilaan. Euroopan maat ovat liian pieniä pystyäkseen turvaamaan kansoilleen sitä hyvinvointia, jonka luomiseen muuten on edellytykset ja jonka luominen näin ollen on välttämätöntä. Tähän tarvitaan paljon entistä laajemmat markkina-alueet. (...) Tällaisen hyvinvoinnin luominen ja välttämätön sosiaalinen kehitys käyvät päinsä ainoastaan, mikäli Manner-Euroopan valtiot yhtyvät liittovaltioksi tai 'Kokonais-Euroopaksi', josta kehittyä taloudellisesti yhdentynyt alue."

Ranskalainen valtiomies Jean Monnet vuonna 1945

"Maailmassa vallitseva epävakaas tekee menestyksellisen Euroopan välttämättömämmäksi kuin koskaan. (...) Euroopan unionin ja sen edeltäjien saavuttamat edut ovat suunnattomat. Keskinäisen riippuvuuden verkosto on auttanut valtioita eri puolilla maanosaa kehittämään vakaita ja hyvin toimeen tulevia demokratioita. (...) Eurooppa on laajentunut kattamaan uusia demokratioita ja on nyt avautumassa aiemman kommunistiblokin suuntaan. Meillä on yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, mikä luo toivoa kärsineillä alueilla, kuten Balkanilla ja Afganistanissa. (...) Eurooppa on maailmankaupan liberalisoinnin eturintamassa ja suurempi apu kehitysmaille. Ja nyt suurimmalla osalla tästä 380 miljoonan asukkaan uudesta markkina-alueesta on yhteinen valuutta. (...) Tavoitteena on kansakuntien liitto, joka toimii tiiviimmin yhdessä, eikä liittovaltiollinen supervaltio, joka tukahduttaa kansallisen identiteetin."

Britannian pääministeri Tony Blair 23.11.2001

8. Vuonna 1999 syntyi Euroopan talous- ja rahaliitto EMU. Suomi on ollut mukana liitossa alusta alkaen. Arvioi jäsenyyden vaikutuksia Suomen kannalta.

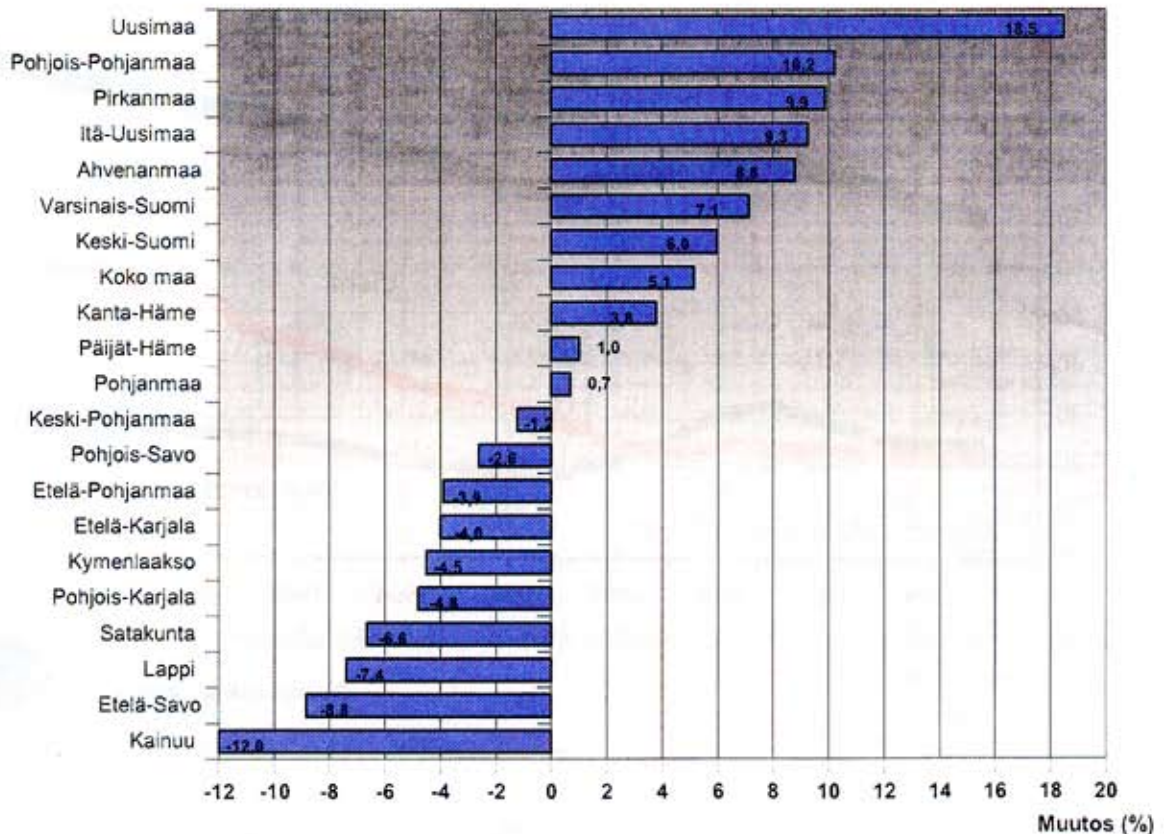
+9. Oheinen kuvio kuvaa väkiluvun muutosta prosentteina Suomessa maakunnittain vuosina 1990–2005. Alla oleva lainaus on vuodelta 1989. Se on Helsingin silloisen apulaiskaupunginjohtajan Erkki Tuomiojan – hänen omien sanojensa mukaan – ”provokatorinen tulevaisuudennäky”.

- Missä maakunnissa väkiluvun muutokset olivat suhteellisesti suurimmat ja missä vähäisimmät? (2 p.)
- Miten kuviossa näkyvät väestömuutokset vastaavat Tuomiojan vuonna 1989 esittämää tulevaisuudennäkyä? (3 p.)
- Millaisilla aluepoliittisilla toimilla Suomessa pyritään edistämään maan eri alueiden tasapainoista kehitystä? (4 p.)

”Mitä muuta vähäinen Suomemme on EY:n [Euroopan yhteisön] näkökulmasta katsoen kuin vähäinen ja syrjäinen, epäedullisissa ilmasto-olosuhteissa kamppaileva provinssi, jonka lisärasitteena on vielä sellainen kansan enemmistön äidinkieli, jonka osaamisesta ei ole hyötyä kanssakäymisessä Suomea merkittävämpien kansakuntien kanssa? Tältä kannalta väestön keskittäminen Uudenmaan lääniin olisi pelkkä välivaihe kehityksessä, joka vähitellen siirtää suomalaiset pääomat, työpaikat ja lopulta myös kehityskelpoisimmat suomalaiset riittävän suuriin eurooppalaisiin kasvukeskuksiin. (...) Suomen sisällä se [kehitys] johtaa polarisoitumiseen euroaikaan elävään eteläiseen tekno-Suomeen, kuihtuvaan teollisuus- ja maatalous-Suomeen sekä enää vain golfkenttien ja lomakyläin täyttämään free time -Suomeen.”

Erkki Tuomioja, *Eurooppalainen Suomi* (1989)

Väkiluvun muutos (%) maakunnittain 1990–2005

Lähde: Tilastokeskus, sisäasiainministeriö

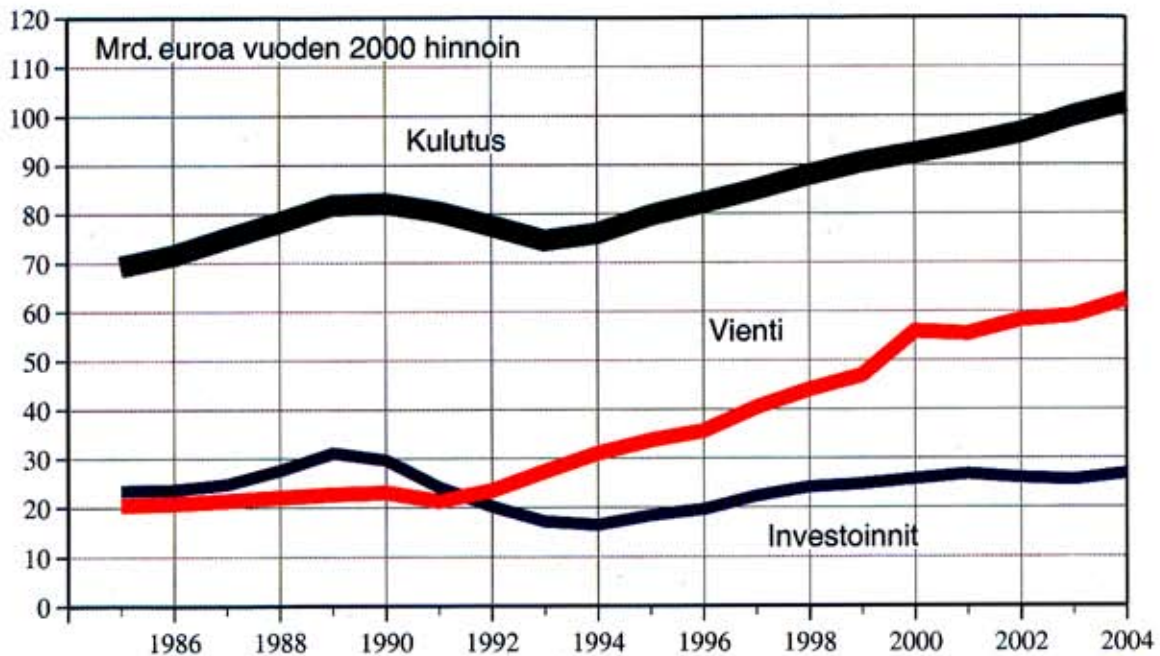
+10. Oheinen diagrammi kuvaa kokonaiskysynnän päätekijöiden kehitystä Suomen kansantaloudessa 1985–2004 (miljardeina euroina vuoden 2000 hinnoin). Alla oleva lainaus puolestaan käsittelee Suomen kansantalouden nykytilaa.

- Miten investointien *osuus* kokonaiskysynnästä on kuvion mukaan kehittynyt 1985–2004? (2 p.)
- Miten kuvion tiedot tukevat valtiovarainministerin tilannearviota? (3 p.)
- Millaisilla keinoilla kotimaisia yrityksiä voidaan kannustaa investoimaan Suomeen, ja mitä eroa kansantalouden kannalta on siinä, investoiko yritys Suomeen vai ulkomaille? (4 p.)

"Kotimarkkinat vetävät ja luovat uusia työpaikkoja. Maailmantalouden vahva kasvu luo myös viennillemme aikaisempaa parempaa kysyntää. Taloutemme perusta onkin varsin vahvalla pohjalla. (...) Säästämistemme (...) riittäisi rahoittamaan nykyistä merkittävästi korkeammat investoinnit kotimaassa. Tässä olisi tietysti kenttää ulkomaisille yrityksillekin, mutta väistämättä katse kääntyy sinivalkoisen pääoman suuntaan: teitä tarvitaan. Kansantaloutemme on onnistunut toimintaansa tehostamalla kasvamaan nopeasti ilman korkeaa investointiastetta, mutta ikuisesti kasvua ei voi pitää yllä ilman investointeja."

Valtiovarainministeri Eero Heinäluoma Omistajuus Suomessa -seminaarissa 31.5.2006

Kysynnän päätekijät

Lähde: Tilastokeskus

6.10.2005/ta18/jka/suku

Elinkeinoelämän keskusliitto

